

נחמרת יצחק

בסייעתא דשמיא | תולדות תשפ"ב | גליון מס' 116

פרפראות

ותלך לדרש את ה', (כ"ה כ"ב).

פירש רש"י, שהלכה לבית מדרשו של שם, ע"כ.

יש לבאר כוונתה שהלכה לדרוש דווקא בבית מדרשו של שם, על פי מה שכתב בחידושי מרן רי"ז הלוי, שביאר מה שאמרה **למה זה אנכי**, שכיון שאינה מצווה על פריה ורביה למה לה כל הטורח להוליד בן רשע, וכמו שמצינו בחזקיה, שאמר לו ישעיה שאף שראה ברוח הקודש שיהא לו בן רשע, מכל מקום מכיון שמצווה על פריה ורביה מחויב הוא לעסוק בפריה ורביה, משמע בזה שדווקא משום שהוא מצווה חייב לעסוק בפריה ורביה, אבל באמת הצדק עם חזקיה שמה לו להביא בן רשע, והנה רבקה שלא הייתה מצווה בפריה ורביה צדקה בטענה של **למה זה אנכי**, ולמה לה כל העסק להביא בן רשע, ודייק מילת **אנכי** שרק על עצמה אמרה **למה זה**, כנזכר, עיין שם באריכות.

והנה אם נדקדק בדבר, בעצם הטענה שלה הוא על יצחק, שהיא אינה מחויבת בפריה ורביה רק יצחק מחויב, ואם כן למה לה לטרוח בזה משום חיובו, ודו"ק.

והנה עיין בבבא קמא (צ"ג.), דאיתא שם ששרה נענשה על מה שאמרה **ישפוט ה' ביני ובינך**, ומשום דכל המוסר דין על חבירו הוא נענש תחילה, ואמרינן בגמרא הני מילי דווקא בדאיכא דיינא בארעא, ויעויין בתוספות שם, ד"ה דאיכא דיינא, שכתבו ובימי שרה היה דיינא בארעא מפני שבית דין של שם היה קיים, והייתה יכולה ללכת אליו, עיין שם.

והנה יש לומר הכי גם ברבקה, שלמדה מעובדא דשרה, שאף שהייתה לרבקה טענה על בעלה, לא רצתה למסור דינה לה, שלא תהיה בגדר מוסר דין על חבירו, דהרי איכא דינא בארעא שבית מדרש של שם היה קיים, ולכן הלכה מקודם לבית מדרשו של שם.

למה זה אנכי, (כ"ה כ"ב).

והנה רש"י פירש, וזה לשונו, **למה זה אנכי** מתאוה ומתפללת על הריון, ע"כ, ועיין ברמב"ן שכתב על דברי רש"י 'ואינו נכון', ופירש באופן אחר **למה זה אנכי** בעולם הלואי אינני או שאמות או לא הייתי, ע"כ.

ומדבריו מבואר שסבירא ליה שמה שאמרה

עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרתו מצותי חקותי ותורתו.

איתא ביומא (כ"ח:): אמר רב קיים אברהם אבינו כל התורה כולה שנאמר **עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו'**, אמר ליה רב שימי בר חייה לרב ואימא וכו' אמר ליה אם כן **מצותי ותורתו** למה לי, אמר (רב) [רבא] ואיתימא רב אשי קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין שנאמר **תורתו**, אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה, ע"כ, ומבואר שמה שהקב"ה הבטיח ליצחק את ארץ ישראל, הוא מפני שאברהם קיים את כל התורה אפילו עירובי תבשילין.

ועיין בתוספות ישנים שם, אפילו עירובי תבשילין, וזה לשונו, לא ידע רבי אמאי נקט הך מצוה אמאי קילא ליה טפי מכולהו, ע"כ.

והנה עיין בקול אליהו שהביא מהגר"א שהתפלא מאוד היכא מרומז במקרא עירוב תבשילין⁽¹⁾, ועיין שם שהגיה שצריך לומר שהגירסא הנכונה היא ע'ירוב ת'חומין, והדרש הזה נלמד מדכתיב **עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרתו**, פירוש שאברהם שמע בקול ה' ושמר דבר שאדם הולך ודש בעקבו, שזה תחומין עיין שם.

והנה מעלת שמירת עירובי תחומין מצינו גם אצל יעקב אבינו, דעיין במדרש רבה פרשת וישלח (ע"ט ו'), אהא דכתיב אצל יעקב **ויחן את פני העיר**, שדרשו שנכנס עם דמדומי חמה וקבע תחומין מבעוד יום, כמו שאמרו ששמר יעקב שבת וכו'.

א

אכן עדיין צריך ביאור מהי החביבות של מצוה זו של עירוב תחומין, שהזכירו כאן יותר משאר כל המצוות, וכן מהי המידה כנגד מידה שבזכותו זכה אברהם לארץ ישראל.

והנראה בזה, דהנה הפסוק כאן בא לספר שבחו של אברהם אבינו איך ששמר כל התורה כולה, אפילו דיני דרבנן, אכן כבר הקשו המפרשים דידוע שאברהם דינו היה כבן נח, ורק התנהג כישאל לחומרא אבל עיקר חיובו היה כדין בן נח⁽²⁾, אם כן קשה האיך שמר אברהם שבת, הרי שנינו שגוי ששבת חייב מיתה, ואם כן ממה נפשך אם שמר שבת הרי חייב מיתה כגוי ששבת, ואם לא שבת הרי לא קיים כל התורה.

ונראה לבאר, דמצינו לכאורה מחלוקת בבלי וירושלמי, לגבי שיעור תחום שבת מן התורה, (למאן דאית ליה דתחומין דאורייתא), דאיתא בירושלמי (פרק ג' עירובין סוף הלכה ד'), ר' שמעון בר כרסנא בשם ר' אחא אין לך מחזור מכולם אלא תחום (שבת) שנים עשר מיל כמחנה ישראל, ע"כ, (וכן פסקו הרי"ף והרמב"ם), אכן בבבלי (סוטה ל:), כשבא לפרש המחלוקת של ר' עקיבא ור' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי (במשנה כ"ז:), (דר' עקיבא סבירא ליה דשיעור של תחומין הוא אלפיים אמה, ויליף מדכתיב **ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וגו'**), קאמר דלר' עקיבא תחומין דאורייתא, ומבואר ששיעור תחומין מן התורה הוא רק אלפיים באמה, ולא שנים עשר מיל.

והנה עיין בהגהות חתם סופר בירושלמי שם, שכתב דאלו ואלו דברי אלקים חיים⁽³⁾,

(1) אכן י"ל דעי' ביצה (ט"ז:), שיכול לכלול בעירוב תבשיליו כל מי שנמצא בתוך התחום, וא"כ י"ל שאברהם כשעשה ע"ת כלל את כולם, ולכא' טעמא דמילתא כדי לפרסם הדבר, ועי' לעיל פר' וירא דהקב"ה אמר כי **ידעתיו פי רש"** לשון חיבה, **למען אשר יצוה וגו'**, הרי שסיבת אהבת הקב"ה לאברהם מפני ששמר דרך ה' לעשות צדקה ומשפט.

(2) עי' פרשת דרכים דרוש א'.

(3) ולפי"ז אין כאן קושיא על הרי"ף והר"מ, איך פסקו כירושלמי כנגד הבבלי.

למה זה אנכי פירושו כפשוטו **אנכי** ממש, על עצמה, ולא **שאנכי** הוא תיאור לדבר אחר (שאני מתפללת) מה שלא הזכיר בקרא¹, ולכאורה זה הסיבה שחולק על רש"י שלא פירש **אנכי** על עצמה.

ובביאור דברי רש"י, שפירש **אנכי** על התפילה, אפשר על פי הא דאיתא בבבא קמא (ג:), דפליגי רב ושמאל בגדר 'מבעה' דתנן התם שהוא אחד מארבע אבות נזקין, דלרב מבעה זה אדם, דכתיב **אמר שומר** וכו' **אם תבעיון בעיו**, שיכול להתפלל, עיין שם, ומהא שקרא לאדם מבעה סתם, מבואר שמבעה הוא מהות האדם, היינו שיש בכחו להתפלל, וכך זה הוא האדם עצמו, עד שנקרא 'מבעה' על שם כך זה.

ובעצם מצינו שכח התפילה נרמז בשם אד"ם עצמו, דאד"ם נכתב אל"ף דל"ת מ"ם, וחלק הגלוי של אדם הם אותיות - אד"ם, אבל החלק הנסתר שבו הם אותיות ל"פ (מאל"ף), ל"ת (מדל"ת), מ' (ממ"ם), והם אותיות מ'ת'פ'ל'ל', הרי שפנימיות האדם והנסתר שבו הוא מתפל"ל.

ולפי זה אפשר לבאר שזה מה שאמרה רבקה **למה זה אנכי**, שכוונה למה שהיא מתאוה ומתפללת, **דאנכי** פירושו הפנימיות שלה עצמה, שזה כחה להתפלל.

ולמבואר נראה שאפשר לפרש גם כוונתה במה שאמרה **ז"ה**, דלכאורה תיבת ז"ה מיותר, אכן מצינו שחז"ל דרשו שתיבת ז"ה מורה שמראה באצבעו (ועיין בסמוך), ויש לומר שכאן גם כן כשאמרה **למה זה אנכי** הראה על עצמה, והיינו על כח תפלה שלה.

ולפי מה שבארנו בסמוך (לפי רש"י) **דאנכי** בפשוטו היינו הכח להתפלל, נראה לפרש (על פי הדרש) סדר הפסוקים, ויתבאר בזה כוחה של תפילתה של אם.

פתח בקרא שיצחק לקח את רבקה, ואחר כך קאמר שיצחק ורבקה התפללו **כי עקרה היא**, והפסוק מבשר **ויעתר לו ה'**, פירוש ליצחק, ובזכות תפילתו יותר מתפילת רבקה אשתו, **ויתרוצצו הבני בקרבה**.

ואפשר דמה דקאמרה **אם כן** פירוש שתפילתי לא נענתה רק תפילתו של יצחק כדכתיב **ויעתר לו ה'**, **למה זה אנכי** מה תועלת בכל התפילות שהתפללתי, **ותלך לדרש את ה'**, על ענין זה מה נהיה מתפילתה, **ויאמר ה' לה וגו'** פירוש שכאן בא התשובה על מה הועילה תפילתה, דאין הכי נמי ההריון היה בזכות תפילתו של יצחק, אבל העתיד של הילדים איך שהם יצליחו תלוי

(1) ועיי"ש ברמב"ן שגם הקשה על פי' האבן עזרא במה שפי' שאנכי קאי על ההריון.

וביאר דבריו דוודאי משמע מפרשת הלויים שהאלפיים אמה הוא מקום הראוי לכל עיר, ואם יוצא ממקום זה הרי הוא יוצא ממקומו ביום השביעי, ונפקא מינה לגוי ששבת שאם יצא חוץ לאלפיים אמה מעירו, שוב אינו מתחייב מיתה, שהרי לא שבת.

אך בישראל גזירת הכתוב הוא **אל יצא איש ממקומו**, ממקומם שבמדבר, שזה מחנה ישראל והוא היה שנים עשר מיל, נמצא שישראל אינו עובר מן התורה עד שיצא מחוץ לשנים עשר מיל, דלא כבן נח שמכיון שיצא חוץ לאלפיים אמה כבר קיים **יום ולילה לא ישבותו**.

ובזה כתב ליישב מאמר חז"ל שאמרו קיים אברהם אבינו כל התורה ואפילו עירובי תבשילין, והביא את גירסת הרשב"א בתשובה (סימן צ"ד), שקיים אפילו עירובי תחומין, וכתב החתם סופר ששמע"י שסמך על הך קרא **עקב אשר שמע אברהם בקלי** היינו עקב שדש בעקביו שהוא תחומין, ונכון הוא.

ועיין עוד בחתם סופר שם שהקשה על הך מאמר חז"ל אמאי קאמרי שקיים עירובי תחומין, היו יכולים לומר שקיים תחומין.

אך לפי מה שביאר אתי שפיר, דהא אברהם רצה לקיים חומרת ישראל וחומרת בן נח, (פירוש שרצה לשמור שבת, אבל גם לקיים החיוב של **יום ולילה לא ישבותו**, ולא להיות גוי ששבת), על כן הניח עירובי תחומין כל ערב שבת בסוף אלפיים אמה, והותר לו איסור תחומין דרבנן לילך יותר מאלפיים אמה, ומכל מקום לא שבת כבן נח, שהרי לבן נח נחשב ליציאה מחוץ לתחום, ובבן נח אין עירוב מועיל ולא גורע כי רק לישראל תיקנו, והם אמרו לאסור חוץ לאלפיים אמה, והם התיירו לישראל על ידי עירוב.

ונמצא השתא שאברהם שבת כישראל שלא יצא חוץ לתחום שבת - שנים עשר מיל, אך לא שבת - כבן נח שהרי יצא חוץ לאלפיים, ונכון הוא, ע"כ ביאורו של החתם סופר.

והנה ממה שכתב שגוי מצווה לא לצאת חוץ לתחום מבואר שאיסור יציאה חוץ לתחום הוא משום לתא דמלאכה, ואין האיסור משום שיוצא ממקום אחד למקום שני, דאיסור יציאה אינו שייך כלל ל**לא ישבותו**, שפירושו שלא ישבות ממלאכה, אלא וודאי צריך לומר שאיסור יציאה חוץ לתחום הוא איסור מלאכה, שבזה שיוצא חוץ לתחום הוא עושה מלאכה, ופשוט.

ובאמת מצינו דיש שנקטו שאיסור יציאה הוא משום לתא דאיסור מלאכה, עיין שו"ת חוות יאיר (סימן ט"ו), וספר יהושע (פסקים ל"א), שדנו אמאי לא יהיה כל פסיעה ופסיעה שאדם הולך איסור של חצי שיעור של יציאה חוץ לתחום, וחצי שיעור אסור מן התורה, עיין שם, והנה אם האיסור הוא רק היציאה עצמה, לא שייך כאן כלל איסור חצי שיעור, דאין זה תלוי בשיעור רק אם יצא או לא יצא, ופשוט.

אכן מה שצריך ביאור הוא, דהא החתם סופר עצמו נקט בתשובות (ח"א סימן קמ"ט), שאיסור יציאה חוץ לתחום אינה מלאכה, עיין שם, ולכאורה סותר עצמו דאם אינו איסור מלאכה לא יהא שייך כלל לגוי איסור זה, דגוי מצווה רק על **לא ישבותו**, והיינו שחייב לעשות מלאכה, והרי השתא נקט שאין זה מלאכה, וצריך ביאור.

ב

אכן בעצם צריך ביאור מאי שנא הגדרת מקום אצל בן נח שמקומו תלוי בדין עיר, ואצל ישראל הגדרת מקום תלוי במחנה ישראל, לכאורה היה צריך להיות הגדרת מקום גם אצל ישראל לפי מקומם שלהם, וגם מחנה ישראל צריך להיות כמו עיר שלהם, שזהו מקומם, ועכשיו יש להוסיף על השנים עשר מיל, שזה

בתפילתה, **שני גוים**², ו**שני לאמים** שזו המלכות, ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר כל זה בזכות תפילתך.

מכרה כיום את בכרתך לי, (כ"ה ל"א).

ולכאורה תיבת **כיום** נראה מיותר, והיה יכול לומר מכרה בכרתך לי, (ועיין רש"י).

ואפשר, דהנה בעצם יעקב רצה הבכורה מעת לידתו, וכמו שכתוב **וידו אחזת בעקב עשוי**³, ואם כן קשה אמאי לא ביקש עד היום, שהיה כבר בן חמשה עשר.

ואפשר דכל זמן שאברהם היה חי, אם היה מבקש הבכורה היה כאן חסרון בכיבוד אב, וכאילו מדלג על אביו, ומשום הכי לא עסק בקנין הבכורה מעשיו, אבל עכשיו שאברהם מת באותו יום, ועכשיו שייכת העבודה ליצחק, עתה התחיל לעסוק בענין הבכורה ובא לבקש מעשיו שימכור לו את בכורתו, והיינו דכתיב **מכרה כיום**, דייקא היום אחר שאברהם מת, ודו"ק.

ויעקבני זה פעמים, (כ"ז ל"ו).

ולכאורה צריך ביאור מאי קאמר **ויעקבני זה**, היה יכול לומר ויעקבני פעמים. והנה כבר נתבאר על פי מה שאמרו חז"ל במנחות (כ"ט.ט), שתיבת **זה** מורה שמראה באצבעו על דבר מסוים⁴, ולפי זה יש לומר שאותו קדירה שבישלה בו רבקה המטעמים ליצחק זה היה אותו קדירה⁵ שבישל בה יעקב העדשים ביום מיתת אברהם אבינו, (ארבעים ושמונה שנים לפני זה), והיינו **ויעקבני זה** שהראה באצבעו על אותו קדירה **פעמים** שני פעמים בקדירה זו.

אך לכאורה צריך ביאור אמאי היה הקדירה שם אצל יצחק, הא מבואר בסוכה (כ"ט.ט), שאין זה כבוד שיהיו קדירות במקום אכילתו.

ואפשר דיעקב לא הכניס הקדירה, אך נראה דגם עשיו בישל בקדירה זו, והנה עיין בבא בתרא (נ"ח.), דעם הארץ מכניס קדירה על שולחנו, ואם כן יש לומר שעשיו הוא זה שהכניס הקדירה, ועכשיו הראה לאביו זה.

(2) [גיים גימ' ס"ג, ודו"ק].

(3) ובעצם גם עשיו רצה להתפטר מן הבכורה כבר מזמן, וכמבואר בזה"ק (קל"ט:).

(4) עי' מש"כ בפר' נח תשפ"א.

(5) ושוב מצאתי שכ"כ בש"ך עה"ת, שהיה באותו קדירה ומבואר שפיר כנ"ל.

בני ציון

ויתרצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה', (כ"ה כ"ב).

פירש רש"י, שהלכה לבית מדרשו של שם, ע"כ.

הנה יש לדייק היכן רמוז בפסוק **שותלך לדרש את ה'** שהלכה לבית מדרשו של שם, ולא כפשוטו **לדרש את ה'** ממש.

ויש לפרש על פי מה דאיתא בגמרא בבא קמא (מ"א:), שר' עקיבא לימד מה שכתוב **את ה' אלקיך תירא** שתיבת **את** בא לרבות תלמידי חכמים, עיין שם.

ועל פי זה יש לפרש שגם כאן דרשו מהא דכתיב את, **ותלך לדרש את ה'**, את לרבות תלמידי חכמים, והיינו שהלכה לדרוש אצל התלמידי חכמים, ואיפה הם נמצאים, בבית מדרשו של שם.

מקומם, עוד אלפיים אמה שיכולים ללכת לכל צד.

ונראה פשוט דלא איירי כאן כלל באלו ששובתים בתוך המחנה, דאז וודאי יש להם תחומין חוץ למחנה ואפילו אם שובתים בעיר שגדולה עשרים וארבע מיל יש להם מחוץ לעיר אלפיים אמה תחום שבת, (וכלפי ישראל מן התורה שנים עשר מיל), אך כאן הנידון הוא הגדרת שם מקום לכל אחד.

והיינו דאצל בן נח מקומו הוא היכן שהוא נמצא שם, והגדרת שם מקום זה עיר, ומצינו שעיר יש לו דין אלפיים אמה לכל רוח, וממילא יש לו אלפיים אמה, אכן אצל ישראל אין הגדרת מקום לגבי שבת המקום שנמצא בו, אלא גדר מקומו הוא שנמצא בתוך מחנה שכינה, ומצינו אצל בני ישראל במדבר שמחנה שכינה היינו שנים עשר מיל, אם כן כשישראל נמצא בשבת במחנה שכינה מקומו הוא שנים עשר מיל.

והביאור ששם 'מקום' לגבי שבת אצל ישראל נידון במחנה שכינה, נראה, על פי מה שאמרו (עיין שבת י:), שהנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו שנאמר **לדעת כי אני ה' מקדשכם**, (פירוש דפרשת שבת כתיב **דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם לדרתיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם**), תניא נמי הכי **לדעת כי אני ה' מקדשכם** אמר לו הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבתי שמה ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם, ועיין שם בגמרא דילפינן מכאן שהנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו במילתא דלא עבידי לגלויי, ובשבת מתן שכרה לא עבידי לגלויי, עיין שם.

ועיין במהרש"א שם שכתב (בהווה אמינא דסלקא דעתך דשבת עבידא לאגלויי), נראה לפרש דהיינו מתנה טובה שניתן למנוחה, דמלאכת ששה ימים הוא מקללות אדם הראשון דכתיב **בעצבון תאכלנה** וגו' **בזעת אפיק תאכל** וגו', ועל כן בן נח אסור בו, דאמרין בפרק ארבע מיתות, בן נח ששבת חייב כו', והיינו בבית גנזי, כמו קודם שחטא אדם שהיה לו מנוחה בכל הימים, ע"כ.

ובביאור דבריו נראה שיש כאן הגדרה מחודשת מהי שבת, שהיא מתנה טובה, היינו שבעצם אדם הראשון היה בגן עדן ושם לא היה עושה שום מלאכה, וכמבואר בסנהדרין (נ"ט:), שהיו מלאכי השרת צולין לו בשר וכו', אך מכיון שחטא, היה צריך לקבל עונש של מיתה, וכמו שאמר לו הקב"ה **ביום אכלך ממנו מות תמות**, אך הקב"ה ריחם עליו, ורק גרשו מגן עדן ונתן לו אפשרות שעדיין יכול לחיות ולא ימות, וזה על ידי **שבזעת אפיק תאכל לחם** וכו', והיינו דאם אדם רוצה לחיות חייב הוא לעבוד, דלחיות בלי לעבוד, היינו לחיות בעצם במצב של גן עדן, כבר לא שייך מכיון שהפסידו על ידי אכילתו מעץ הדעת, אך במקום מיתה יש לו אפשרות לעבוד, ויוצא שמה שאמרו גוי ששבת חייב מיתה, אך אין זה מיתה משום ששובת עכשיו, אלא זה המיתה שנתחייב בה אדם

הראשון באכילת עץ הדעת, שאם אינו רוצה לקבל העונש אז חוזר לגזר הדין של חיוב מיתה.

והנה הקב"ה נתן לישראל מתנה טובה ששבת שמה, וזהו היכולת והאפשרות שיכולים לחזור, ביום אחד בשבוע¹, למצב של אדם הראשון שלפני החטא, שיכולים לשוב וליכנס לבחינת גן עדן ולשבות ולא לעבוד, שזה מעין עולם הבא, וזה באמת מתנה טובה ונפלאה².

והשתא מובן אמאי מי שמחלל שבת חייב מיתה וכתר וכו', והיינו מכיון שהקב"ה נתן לו האפשרות ליכנס לגן עדן ולהיות עימו, וההוא אינו רוצה, הרי הוא כורת את עצמו ומנתק עצמו ממנו יתברך, ה' ירחם.

אכן אפשרות זו אינו אלא בישראל, שרק הם קיבלו את המתנה טובה הזו, אבל הגוי אין לו שום זכות ליכנס לגן עדן, ואם רוצה לחיות במצב של גן עדן הרי הוא חייב מיתה, וכנזכר שזה חיוב מיתה המקורי שנתחייב בו אדם הראשון משום שאכל מעץ הדעת.

והנה נתבאר שהמצב של עם ישראל בשבת, הוא, שהם נמצאים בעולם הזה בבחינת גן עדן, והיינו שבשבת מחנה שכינה נמצא כאן בעולם הזה, במקום שבן ישראל שובת בו.

ג

אכן השתא צריך לבאר מה הגדרת 'מקום' של השכינה בעולם הזה.

והנה עיין ברמב"ן ריש פרשת במדבר, דהשראת השכינה במדבר הייתה כמו במתן תורה, והנה במתן תורה היה המצב של עם ישראל כמו בגן עדן, עיין שבת (פ"ח:): שזכו לתחיית המתים, וכן אמרו חז"ל (עיין רש"י שמות כ' י"ד) שבזמן מתן תורה כל החולים נתרפאו, ויותר מזה, שמצב זה נמשך עד שחטאו בעגל (עיין עירובין נ"ד:), ועבודה זרה (ה:), ולפי זה יוצא שמחנה ישראל הוא 'מקום' השראת השכינה בעולם הזה³.

והנה בחינה זו, שמקום של שכינה בתוך ישראל, שהיה במדבר, נקרא מחנה שכינה, ושכינה שורה שם כמבואר ביומא (ע"ה:), שהיו חייבים לצאת מחוץ לשלש מחנות וכו', ועיין עירובין (נ"ה:), דאיתא שם אמר ליה רבא דגלי מדבר קאמרת, כיון דכתיב בהו **על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו** כמאן דקביע להו דמי, ועיין שבת (ל"א:), שהגדרת 'מקום' של ישראל במדבר הוא משום **שעל פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו**, עיין שם, ומבואר שמחנה ישראל הוא ממש מקומו של שכינה.

והנה מקום זה מצינו שהוא שנים עשר מיל, וכמו שאמר רבה בר בר חנה (יומא שם), לדידי חזי לי ההוא אתרא והוויא תלתא פרסי, (כל פרסה הוא ארבע מילין).

ולפי זה מבואר שפיר הגדרת מקום של שבת של ישראל, שאינו כשל גוי, דישראל נמצא במקום השכינה (בחינת גן עדן), וממילא הוי תחומו שנים עשר מיל, שזה הוא 'מקומו', מה שאין כן גוי נמצא חוץ לגן עדן, וממילא אצלו נחשב תחומו רק אלפיים אמה, ודו"ק⁴.

ולפי המבואר נראה ששאני יציאה חוץ לתחום של ישראל מיציאה חוץ לתחום של בן נח, דאצל בן נח זה תלוי בהליכה, שהולך ממקום מושבו, וזה נחשב מלאכה, ושפיר אפשר לומר שאינו שובת במקומו, אכן בישראל אין היציאה חוץ לתחום משום שהולך, אלא עד כאן נמצא במקום של השכינה, וכשיוצא מחוץ שנים עשר מיל נמצא חוץ ממקומה של השכינה, ופשוט שלא שייך איסור מלאכה.

והשתא אתי שפיר מה שכתב החתם סופר (בתשובה), שאין באיסור תחומין משום מלאכה, דשם איירי כלפי ישראל, מה שאין כן בבן נח שפיר י"ל שהוא משום מלאכה, ודו"ק.

ונראה שהשתא מבואר על פי זה אמאי הזכיר **עקב אשר שמע אברהם בקלי**, שדווקא על ידי **עקב**, שזה מצות עירובי תחומין, התגלה **אשר שמע אברהם קולי** שאצלו היה הכל על פי ה', וממילא מקומו הוא שנים עשר מיל, שעל ידי עצם עשיית העירוב תחומין מורה שהוא במקומו של שכינה, וזה שנים עשר מיל, ועל ידי זה שנמצא עם השכינה **וישמר משמרת מצותי חקותי ותורת** שזה קיום של כל התורה, וזה שבחו של אברהם שעל ידי מעשיו שלו גרם שיהא מקום השכינה בעולם הזה, ומשום הכי באמת זכה לקבל מדה כנגד מדה **כל הארצות האל**, שזה ארץ ישראל מקום השראת השכינה, ודו"ק.

(1) ות"ח בחי' שבת.

(2) ועי' ביאה"ל (סי' רמ"ב), ד"ה זכר למן, שהביא התו"ח שסעודת שבת היא זכר לסעודה של לעת"ל עיי"ש.

(3) [ועי' זוה"ק ריש במדבר, שמחנה ישראל כנגד מחנות המלאכים וכו'].

(4) [ובוודאי מה שנקרא מקום הוא משום שיש כאן גילוי שכינה בעוה"ז, דמקום הוא 'כפול', וב' פעם ה' כפול ה' ו' כפול ו', ומתגלה במקום הזה, ודו"ק].

ברכת מזל טוב

להאברך החשוב יגע ועמל בתורה, ממאחרי שבת לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, חוט של חסד משוך על פניו, הרב שמואל שקלאר שליט"א ולחותנו רבינו ראש הישיבה שליט"א לרגל הולדת הבת / הנכדה יתן ה' ויזכו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים לתפארת המשפחה. בני הישיבה

כולל ערב זכרון משה מתים הלוי

מעומקא דליבא נשגר כוס של ברכה לידידנו מחשובי האברכים היושבים בבית ה' בלילות, יגע ועמל בעסק התורה ה"ה הרב שמואל שקלאר שליט"א עם הולדת בתו שתחי' במזל טוב. יעזור ה' ויראה נחת ואושר כל הימים. מאחלים הרב משה רוטנברג / ראש הכולל

ברכת מזל טוב

הרב

יוסף שלום מייזעלם

שליט"א

לרגל שמחת הולדת בתו שתחי' יה"ר שיזכה לגדלה לתורה ולחופה ולמעשים טובים ורוב נחת דקדושה. אמן